

suplement educatiu de la revista de lletres *L'illa*

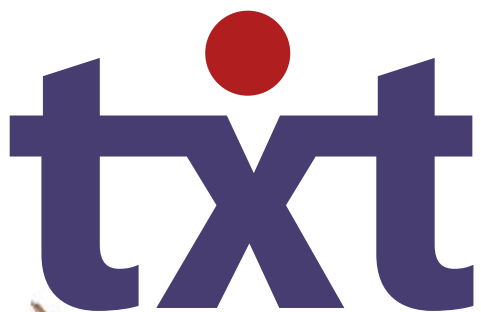
txt

maig

2007

núm. 4

Educar per a
la convivència

suplement
educatiu de
la revista
de lletres L'illa

materials educatius
per a escola i institucions
bromera.txt

TXT és una publicació d'Edicions Bromera coordinada per Josep Antoni Fluixà

Consell de redacció: Marta Estrelles i Carol Borràs
Consell assessor: Alfred Aranda, Bernat Bataller, Vicent Borràs, Joan Carles Girbés, Josep Gregori i Teresa Soler

Col·laboradors: Violeta Camarasa, Vicent J. Climent, Dolors Palau, Sílvia Renart, Torcuato Saavedra i Luis Suñer

Correcció lingüística, maquetació i arxiu gràfic:
Edicions Bromera

Disseny gràfic: Enric Solbes

Fotografia: Alfred Aranda

Redacció i administració: Apartat de correus 147, 46600 Alzira (Ribera Alta), telèfon 962 402 254

Adreça a Internet: www.bromera.com/txt

Correu electrònic: txt@bromera.com

Impressió: Bormac

Tirada: 12.500 exemplars

ISSN: 1887-3979 / **DL:** V-635-2007

TXT no s'identifica necessàriament amb els articles dels seus col·laboradors, ni els torna els originals no sol·licitats, ni hi manté correspondència.

TXT autoritza la reproducció dels seus articles si se'n fa esment de la procedència.

Editorial

La societat en què vivim, la d'aquesta primera dècada del segle XXI, ja no és la societat de fa vint anys, ni tampoc la de fa trenta o quaranta, tot i compartir el mateix espai físic. De fet, ha evolucionat, fins i tot, molt més de pressa que en èpoques anteriors i, en a penes tres de dècades, s'ha transformat radicalment. Hem passat d'una dedicació laboral eminentment agrícola, a una més industrialitzada, per deixar-la tot seguit per una altra a favor del comerç i dels serveis. Això, juntament amb el canvi provocat per la necessària incorporació del nostre país al món occidental democràtic, ha fet que es vegi afectades en profunditat les relacions dels individus, tant familiars com socials, amb el seu entorn.

Un fet que, sens dubte, ha alterat les idees de les persones i que ha influït en el canvi dels models de vida a seguir. Per tant, hi ha hagut una crisi dels valors vigents amb anterioritat i, per contra, la mateixa acceleració dels fets ocorreguts n'ha dificultat l'aparició d'uns altres. L'ètica de la societat no ha avançat al ritme dels esdeveniments i, potser per això, les relacions entre els membres familiars s'han vist afectades sense que s'haja establert encara un nou model apte per als nous temps. Com tampoc no ho ha fet el món educatiu, desbordat per altres àmbits cada vegada més influents en l'aprenentatge dels infants i dels joves: la televisió, la publicitat, l'àmplia oferta d'oci, etc.

En resum, que ningú no ens podem estranyar que el conflicte s'haja instal·lat a hores d'ara en les nostres vides. Hi vivim dins i el problema que ens hem de plantejar és com resoldre'l, perquè, del que no hi ha dubte, és que necessitem conviure els uns amb els altres. En conseqüència, caldrà inventar, pro-

posar i acceptar unes noves normes vàlides per als temps en què vivim i, a la vista d'algunes actuacions no recomanables cada vegada més freqüents, amb una certa urgència. I l'escola, en aquest sentit, pot i deu fer molt. Ha de saber educar no només en la transmissió de conceptes, sinó també en l'adquisició d'actituds.

Per això, l'elaboració de plans de convivència als centres i l'aplicació d'una educació en valors eficient és un objectiu irrenunciable dels docents que no s'ha de contemplar mai com un deure imposat, com una tasca que es fa un any i s'oblida ja per sempre. L'educació per la convivència s'ha d'instal·lar a les aules amb convenciment i també amb l'esperit crític suficient per a reclamar a l'administració educativa i a la societat en general la seua part de responsabilitat. Perquè, com diu el filòsof José Antonio Marina, per a educar els ciutadans futurs és necessita tota la tribu: és a dir, la implicació activa de tota la societat.

Flaixos

El Batxillerat de la LOE

El Ministeri d'Educació ha publicat el projecte de Reial Decret pel qual s'estableix l'estructura del Batxillerat així com els ensenyaments mínims d'aquest cicle educatiu. Es fixa en dos cursos acadèmics (i un màxim de quatre) i en tres modalitats: Arts, Ciències i tecnologia, i Humanitats i Ciències Socials. Pel que fa al tipus d'assignatures, el Batxillerat s'organitzarà en matèries comunes, matèries de modalitat i en matèries optatives. Els objectius, continguts i criteris d'avaluació de totes aquestes matèries estan recollits en l'annex I. En l'annex II trobareu l'horari escolar, expressat en hores, corresponent als continguts bàsics dels ensenyaments mínims. Podeu consultar el document complet en l'apartat de recull legislatiu de www.bromera.com/txt.

Conveni amb Escola Valenciana

Edicions Bromera i Escola Valenciana han signat un acord de col·laboració pel qual l'editorial es compromet a fer una aportació a l'entitat del 0,5 % de la venda dels nous llibres de text adequats a la LOE que ha preparat per al curs 2007-2008. Aquests materials didàctics formen part del Projecte Aventura –per a les àrees de Primària de Llengua, Matemàtiques i Coneixement del Medi– i del Projecte Ona –per a l'àrea de Llengua d'ESO.

Després de diverses iniciatives conjuntes, aquest nou acord manifesta el compromís de Bromera amb la Federació Escola Valenciana, ja que els objectius d'ambdues entitats convergeixen en un treball constant per la normalització lingüística i cultural del País Valencià.

Informe sobre ensenyament en valencià

L'STEPV ha publicat l'informe de 2007 sobre l'ensenyament en valencià. En l'anàlisi de la situació actual es detecten desequilibris importants com la distribució territorial irregular de l'ensenyament en valencià o la presència mínima en alguns trams educatius com els Cicles Formatius d'FP. És per això que exigeix al govern valencià l'aplicació de mesures com ara promoure i potenciar plans d'acollida, incloure en tots els currículums dels Cicles Formatius el vocabulari tècnic pertinent en valencià, potenciar l'edició de materials didàctics en valencià i substituir l'exempció del valencià per desdoblaments per a l'atenció adequada de l'alumnat que demana l'exempció, entre altres.

Trobareu l'informe complet a www.intersindical.org/stepv/polival/inforval07.htm.

Educ@web

bibliopoemes.blogspot.com

Aquest bloc està dedicat a la poesia per a infants i joves. A més de poemes infantils, embarbussaments, endevinalles i cançons infantils, hi trobareu moltes activitats innovadores per a posar en marxa a l'aula i treballar així la poesia amb els vostres alumnes. També disposen d'una àmplia relació de llibres i autors reeixits. Són molt interessants els enllaços amb pàgines web de tot el món que giren al voltant de la poesia.

Concurs per a biblioteques escolars

El Ministeri d'Educació i Ciència ha convocat el Concurs Nacional de bones pràctiques per a la dinamització i innovació de les biblioteques escolars dels centres escolars per a l'any 2007. El termini de presentació de les candidatures finalitza el dia 31 de maig de 2007.

Aquests premis tenen com a objectiu reconèixer l'esforç realitzat i la contribució a la millora de l'educació des de les biblioteques escolars. Els guardons s'atorgaran en tres modalitats i en cada modalitat es concedirà un premi de 12.000 €, tres de 9.000 € i cinc de 6.000 €.

Trobareu la informació completa i la sol·licitud d'inscripció –publicada en el BOE núm. 90 del dissabte 14 d'abril– en la secció de novetats de la web del Ministeri (www.mec.es/educa).

Ensenyar a conviure

Violeta Camarasa

L'intercanvi, el diàleg i l'enriquiment mutu són ingredients bàsics per a la vida social i per al progrés personal. L'educació per a la convivència es forja a la família i al carrer, però molt especialment a l'escola, l'espai de socialització per excel·lència. Per això, en març del 2006 s'aprovà una ordre que regula el Pla de Convivència dels centres docents. Un any després, però, n'hi ha molts que encara no tenen el seu pla.

Als centres escolars, les relacions de cada dia són una valuosa font de riquesa i un recurs per a l'ensenyament. Tanmateix, cal evitar que actituds violentes o d'exclusió actuen de barrera per al creixement de cada persona. Aquest és precisament l'objectiu principal dels Plans de Convivència d'escoles i instituts: fomentar les relacions interpersonals i garantir que siguin positives, partint sempre, això sí, d'una anàlisi prèvia de la realitat de cada centre i de la comunitat en què s'ubica. L'ordre aprovada per la Conselleria de Cultura, Educació i Esport de la Generalitat Valenciana en març del 2006 estableix que els centres docents havien d'elaborar el seu pla de convivència per al curs 2006-2007, però n'hi ha molts que encara no ho han fet. I és que no és gens fàcil. Què és exactament un pla de convivència? Com s'organitza? Com es redacta? Com s'aplica per a aconseguir que tinga èxit?

Què és un pla de convivència?

El text legal diu que un pla de convivència és un «model d'actuació planificada» que ha d'estar orientat a aconseguir un ambient adequat per a la convivència en el centre. Per què un model? Perquè el pla ha d'incloure actuacions que servisquen de referència per a aquells alumnes amb alteracions de la conducta que dificulten la convivència escolar. A més, el model d'actuació establert ajudarà a encarar possibles situacions d'acaçament escolar, el tan comentat *bullying*. No cal dir que el Pla de Convivència ha de ser coherent amb la resta de documents del centre, de manera que les reflexions i les actuacions establertes per a afavorir la convivència hauran de regir des del projecte educatiu de centre fins al pla d'orientació educativa, el pla d'acció tutorial i els projectes curriculars d'etapa. Finalment, cada centre presentarà un informe anual sobre el seu pla de convivència a l'Institut Valencià d'Avaluació i Qualitat Educativa (IVAQE), que al seu temps elaborarà informes territorials que serviran perquè l'Observatori per a la Convivència Escolar analitze el funcionament general dels plans i propose mesures per a la seua millora.

Com s'elabora un pla de convivència?

El pla de convivència ha de ser elaborat i coordinat per l'equip directiu, amb la participació de la comissió de convivència i l'assessorament, si fa el cas, del psicopedagog/a de l'escola o l'institut.

El model de pla facilitat per l'ordre de la Conselleria s'articula entorn de cinc punts fonamentals: 1. «Procediment d'actuació orientat a prevenir i a aconseguir un adequat clima en el centre»; 2. «Model d'actuació respecte a l'alumnat que presenta alteracions conductuals que dificulten lleument la convivència escolar»; 3. «Model d'actuació respecte a l'alumnat que presenta alteracions conductuals que dificulten greument la convivència escolar»; 4. «Model d'actuació davant de situacions de possible acaçament escolar o *bullying*»; i 5. «Procediment: actuacions posteriors en el cas que no es confirme l'existència de comportaments d'intimidació i acaçament».

Cal no oblidar mai la comunicació amb les famílies, ja que les actuacions pedagògiques seran més eficients si tenen una continuïtat fora de l'escola

Foment d'un ambient positiu

El primer pas per a elaborar un pla de convivència és determinar quins són els principals problemes de convivència presents en el centre i en quines situacions hi apareixen. En aquest apartat, s'han de redactar els objectius, els continguts actitudinals, l'organització temporal de les actuacions i els mecanismes i procediments de detecció, correcció, seguiment i avaluació de les actuacions, així com la manera en què el pla de convivència s'inclourà en totes les esferes de la vida i funcionament del centre. La comunicació amb les famílies és un aspecte que la llei recomana no oblidar mai, ja que les reflexions i actuacions pedagògiques que es plantegen seran més eficients si tenen una continuïtat fora de l'escola.

Què es pot fer davant d'alteracions de la convivència?

Bona part dels procediments que s'establisquen en el pla han d'anar enfocats a solucionar els problemes causats per aquells alumnes que mostren conductes lleugerament conflictives i dificulten així la convivència.

Per tal de fer front a un conflicte, caldrà recollir tota la informació relativa a diferents aspectes, com ara els antecedents i les conseqüències de la situació, si és un fet puntual o generalitzat, quin és el perfil dels protagonistes o quina és la gravetat d'aquest. A continuació, s'haurà de planificar com ha de ser l'actuació.

A partir d'aquests informes, l'equip directiu podrà fer una relació de situacions tipus i protocolitzar-les, és a dir, establir procediments que es puguin aplicar als fets problemàtics de diferents categories que sorgisquen en qualsevol moment.

Independentment de les mesures que s'adopten per a les situacions de conflicte

L'alumnat conflictiu requereix actuacions transversals i contínues: tallers d'habilitats socials, exercicis de relaxació i autocontrol, programes de desenvolupament de l'autoestima...

que apareguen puntualment, aquest alumnat lleugerament conflictiu requereix actuacions transversals i contínues. Poden organitzar-se tallers d'habilitats socials, exercicis de relaxació i autocontrol, programes de desenvolupament de l'autoestima, l'empatia o d'altres qüestions més específiques.

El repte d'acabar amb la violència escolar

La violència, d'això no hi ha dubte, és un element present en tots els centres escolars, d'ara i de sempre. Tanmateix, en les últimes dècades, tant els corrents pedagògics com la política i la legislació educativa han mostrat un interès especial dirigit a fer-la desaparèixer de les aules.

En casos de *bullying*, el PREVI posa a disposició dels centres plantilles de recollida de dades per a facilitar la redacció de l'informe que estableix la llei

L'objectiu últim del pla de convivència ha de ser l'estructuració i sistematització de les mesures de prevenció i de reacció als conflictes

Per a fer front als casos de violència escolar, cal establir una intervenció sistematitzada i estructurada amb l'alumnat que els protagonitza, per a la qual cosa farà falta, en primer lloc, un informe individualitzat que incloga un perfil psicosociopedagògic i personal de l'agressor o agressora, el seu historial, les seues circumstàncies familiars i socioculturals, etc.

A banda de les mesures per a un conflicte determinat, cal que es desenvolupen proce-

panyes més dèbils. Tot i que es tracta d'un problema de sempre, ha augmentat la preocupació per la seua influència en el posterior desenvolupament de la persona. Per això, la legislació preveu mesures determinades per a fer front a aquest fenomen.

El text legal insisteix de manera especial en la necessitat de reaccionar ràpidament davant de qualsevol indicatiu d'intimidació o acaçament. Per a això, fa responsables d'aquest primer pas tots els membres de la

comunitat educativa. Qualsevol, docent o alumne, que detecte un mínim senyal haurà de comunicar-ho amb urgència a l'equip directiu, el qual, amb l'assessorament necessari, farà una primera valoració de la situació i decidirà les mesures que cal posar en funcionament. En tot cas, adverteix la llei, es comunicaran les conclusions a la família de l'alumne en qüestió i se n'elaborarà un informe. Per a facilitar la redacció de l'informe, el Pla de Prevenció de la Violència i Promoció

El primer pas per a elaborar un pla de convivència és determinar quins són els principals problemes de convivència presents en el centre

diments d'intervenció educativa que reduïsquen al màxim la probabilitat que es creen accions antisocials i que afavorisquen la socialització dels alumnes conflictius. Aquestes mesures poden ser bé aquelles ja incloses en els plans d'acció tutorial o en els plans d'atenció a la diversitat, bé tallers específics, centrats en aspectes com les habilitats socials, l'autocontrol, la intel·ligència emocional, la recuperació de l'autoestima, etc.

A més, aquestes actuacions poden completar-se amb unes altres establertes en col·laboració amb unes altres institucions i administracions.

El 'bullying', l'acaçament al més dèbil

En els últims anys, una manera concreta d'exercir la violència escolar ha pres protagonisme en el debat social, tant als mitjans de comunicació com al carrer. Són els casos de *bullying*, d'acaçament extrem per part d'alguns alumnes als seus companys o com-

de la Convivència als centres escolars de la Comunitat Valenciana (PREVI) posa a disposició dels centres plantilles de recollida de dades.

Si l'equip directiu considera que es dona un cas de *bullying*, coordinarà les actuacions pertinents per a posar en funcionament mesures orientades a evitar la continuïtat de la situació: control de l'ús dels espais i temps del centre i, si es considera oportú, denúncia a les instàncies corresponents. El segon pas serà informar les famílies dels alumnes implicats, els professors i les altres persones que puguin estar-hi implicades. A continuació, l'equip directiu redactarà un pla d'actuació amb els afectats directament i amb la resta del personal.

L'objectiu últim del pla de convivència, a més d'oferir reflexions fonamentals sobre la necessitat de reduir les conductes violentes a l'escola, ha de ser l'estructuració i sistematització de les mesures de prevenció i de reacció als conflictes que han d'afavorir una millora en l'ambient en què xiquets, xiquetes i joves passen una bona part del seu temps.

L'educació per a la convivència als centres escolars

Josep Antoni Fluixà

Forçats, probablement, per les circumstàncies socials que manifesten un canvi evident en els models d'actuació de l'alumnat actual, tant a dins de l'escola com a fora, respecte del que imperava en èpoques anteriors, com també pels problemes i conflictes de convivència reals que s'hi han donat, i, sobretot, obligats per l'administració educativa valenciana, amb l'ordre del 31 de març de 2006, el professorat ha hagut d'elaborar per als seus centres respectius, al llarg del curs escolar 2006-07, un Pla de Convivència. Però, evidentment, la qüestió que es planteja ara és com portar-lo a la pràctica.

Sens dubte, després de l'esforç que ha suposat la seua redacció –les hores que s'hi han dedicat, les reunions fetes, les lectures efectuades, l'assessorament sol·licitat, etc.– hi ha el perill que tota la faena feta es quede només en això: és a dir, en un document més, en un text confeccionat per a complir amb l'expedient i deixar arxivat o guardat en una prestatgeria qualsevol del despatx de direcció. Un perill que, pel bé dels nostres centres i per la millora de l'educació de l'alumnat, haurem d'evitar si volem, realment, que impregne la vida de les nostres relacions socials i acadèmiques, i que, en conseqüència, ens facilite la noble tasca de l'aprenentatge de les noves generacions. Però com ho podem fer? Estem preparats o formats per a fer-ho?

Com s'aplica als centres?

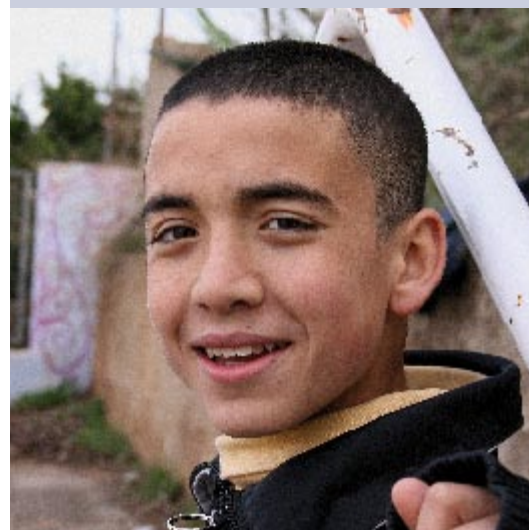
La resposta, com és lògic, no és gens fàcil. En principi, el professorat necessita, en general, molta més formació en aquest aspecte, ja que els temps canvien i es generen noves necessitats a les quals convé donar resposta i, com a professionals, tenim la responsabilitat d'actualitzar els nostres coneixements. Per tant, l'administració educativa tindrà també l'obligació d'oferir-nos els recursos adequats per a satisfer la nostra demanda formativa. En qualsevol cas, entre tots hem d'aconseguir que els plans de convivència que hem confeccionat siguin només el punt inicial a partir del qual planificar actuacions i activitats encaminades a portar a cap una efectiva i preventiva educació per a la convivència amb l'alumnat dels nostres centres.

Per això, una vegada aprovat el Pla de Convivència, també l'haurem de tindre en compte al començament de cada any escolar i concretar quines accions portarem a cap en cadascun dels cursos. En conseqüència, reflectirem a la Programació General Anual del Centre quines actuacions ens comprometem a programar d'àmbit general, de cicle o d'aula, amb l'objectiu d'afavorir un clima de convivència satisfactori que permeti la correcta realització de tota la resta d'activitats. Actuacions destinades no sols a l'alumnat, sinó també a la formació del professorat i a la implicació i assessorament de les famílies.

Tipus d'activitats

Pel que fa a l'alumnat, el tipus d'activitats a tindre en compte en la nostra programació el podem classificar en tres grups: a) activitats relacionades amb l'educació en valors i el respecte als altres que fomenten la convivència i que es troben inserides transversalment dins les àrees del currículum ordinari, b) activitats específiques que tenen com a objectiu tractar de manera explícita temes relacionats amb la convivència, la resolució

Cal abordar transversalment els continguts afavoridors de la convivència en totes i cadascuna de les àrees perquè tinguen continuïtat i eficàcia

dels conflictes, la violència a la societat i a l'escola, etc., i que poden planificar-se en cadascuna de les aules, aprofitant, per exemple, les hores de tutoria, les assembles de classe o un debat qualsevol plantejat com a conseqüència d'un conflicte, i c) activitats de caràcter commemoratiu, cultural i social organitzades pel conjunt del centre i amb la participació de tot el professorat dels distints cicles o departaments.

Aquest últim tipus d'activitats convé que s'acorden en claustre a principi de curs, que consten en la PGA i que es planifiquen i organitzen de manera col·lectiva. Ens referim a activitats com, per exemple, la celebració del Dia de la Pau, la convocatòria d'alguna campanya solidària, la celebració d'activitats

culturals relacionades amb el tema de la necessitat de conviure i educar-nos per a la resolució pacífica dels conflictes, etc. Aquest tipus d'activitats són molt interessants perquè consciencien la població escolar de l'existència i la possible solució d'un problema, però convé no saturar un any amb moltes activitats i deixar-ne els altres sense cap. Per això, caldrà que en seleccionem i que ens mostrem realistes amb les nostres possibilitats de treball per a no decebre'ns i mantindre de manera continuada, curs rere curs, les nostres accions.

La lectura de textos i de llibres o la visió de documentals i de pel·lícules de ficció ens ofereix un recurs extraordinari en la transmissió i educació de valors

Què fem a l'aula?

Però, evidentment, si les activitats que fem a tot el centre són importants, encara ho són més les que dediquem a l'aula, amb el nostre grup, per a desenvolupar una efectiva i preventiva Educació per a la Convivència adreçada a la totalitat dels alumnes. Perquè, ara i ací, no estem parlant del tractament i la solució dels conflictes generats per un alumne o alumna determinat, tant si la conducta mostrada és lleu o molt greu, sinó de la prevenció d'aquest tipus de conductes. I, per això mateix, ens cal una actuació constant i sistemàticament planificada.

En aquest sentit, ens serà molt útil, a l'inici de cada curs escolar, revisar el currículum del nostre nivell i cicle educatiu –i també, naturalment, dels nostres materials curriculars (llibres de text)–, per tal de detectar quins continguts trobem inclosos de manera transversal en cadascuna de les àrees relacionats amb l'Educació per a la Convivència i assenyalar-los en la nostra programació individual per a incidir de manera especial i fer-los més explícits als ulls dels nostres alumnes. Amb tota seguretat, per exemple, a les àrees lingüístiques trobarem lectures de textos literaris en què es fomenten va-

Disposem també d'un marc magnífic a les aules per a treballar l'Educació per a la Convivència: la tutoria i la nova àrea d'Educació per a la Ciutadania

Lectures recomanades

Pedagogia de la convivència. XEUS R. JARES. Editorial Graó. Col. «Biblioteca de aula». Barcelona.

Modelo integrado de mejora de la convivencia. JUAN CARLOS TORREGO. Editorial Graó. Col. «Biblioteca de aula». Barcelona.

La mediación escolar. D.D.A.A. Editorial Graó. Col. «Claves para la Innovación educativa». Barcelona.

lors molt adequats per a servir de models d'actuació o bé actituds criticables d'actes que convé rebutjar en la nostra relació amb els altres.

Però també trobarem continguts molt suggeridors per a afrontar el tema de la convivència en altres àrees com ara l'Educació Física (l'acceptació de les normes en els jocs, l'esperit esportiu en les activitats competitives, etc.), o en l'àrea de Coneixement del Medi (l'organització política i social de la societat, el coneixement i el respecte a les diverses cultures, els drets humans, etc.), i, fins i tot, en àrees com Matemàtiques (possiblement s'hi exposen problemes a resoldre en què es descriuen situacions amb actituds dignes d'imitar o de censurar).

Les tutories i la nova Educació per a la Ciutadania

Per tant, la proposta és abordar transversalment els continguts afavoridors de la convivència en totes i cadascuna de les àrees perquè aquests continguts tinguin continuïtat i eficàcia, sense oblidar, per altra banda, que disposem també d'un altre marc magnífic a les aules per a treballar també sistemàticament l'educació per a la convivència: les hores destinades a la tutoria i a la nova àrea d'Educació per a la Ciutadania. La programació d'aquestes àrees es pot fer també, i és convenient fer-ho així, amb la coordinació de la resta del professorat del cicle i inclourien la realització de debats i tallers sobre resolució de conflictes, participació democràtica, habilitats socials, etc.; a més de jocs de rol i de dramatització amb la intenció de promoure empaties amb els altres, els diferents, o amb l'elaboració de normes consensuades per a la classe. Sense oblidar-nos mai del recurs extraordinari que ens ofereix la lectura de textos i de llibres, o la visió de documentals i de pel·lícules de ficció, en la transmissió i educació de valors. En resum, tot un ample ventall de possibilitats per a donar resposta a un repte educatiu del nostre temps i per al qual s'han proposat els Plans de Convivència. De moment, sembla que ja hi són. Ara cal, evidentment, aplicar-los.

Per què calen els plans de convivència?

Carol Borràs

La integració és un dels reptes més urgents que ha d'acarar la societat actual, atesa la realitat multicultural que vivim. Aquesta tasca ha de començar indefectiblement en l'educació i ha de ser-ne una finalitat essencial. La complexitat i varietat dels factors que hi intervenen exigeixen una tasca interdisciplinària per mirar de trobar una resposta veritablement adequada. El que queda clar és que cal establir uns criteris bàsics, capaços d'adequar-se a les distintes realitats educatives.

Joan Simarro

Psicopedagog de l'IES Peset
Aleixandre de Paterna

La convivència constitueix un factor essencial de qualitat educativa. L'elaboració dels plans de convivència en els centres suposa una sana activitat de corresponsabilitat per part de tota la comunitat educativa. Cal adaptar-se i donar respostes eficaces als reptes actuals entorn de projectes comuns mitjançant un clima raonable de relacions interpersonals. En cada centre i molt especialment en entorns CAES (Centres d'Acció Educativa Singular) es fa necessària la investigació i reflexió sobre tots els factors implicats en la convivència així com la coordinació, cohesió i vinculació de tot el professorat en la presa i la posada en pràctica de decisions consensuats. Cal integrar en cada pla un repertori de mesures preventives fonamentades en habilitats cognitives, socials i valors morals potenciant la tasca tutorial, les activitats cooperatives i el paper de les comissions de convivència. La implantació progressiva de la cultura de mediació i un major grau de participació de l'alumnat i les famílies en la vida escolar millorà, sens dubte, el panorama educatiu actual.

Sílvia Renart

Psicòloga del Gabinet Psicopedagògic Municipal de Cullera

El primer pas que ens ajudà a millorar la convivència al nostre centre va ser acceptar la nostra realitat. Després d'una anàlisi minuciosa de per què, quan i on es produïen els conflictes, ens plantejàrem mesures de prevenció i actuació. El resultat ha sigut l'elaboració i aplicació d'un programa d'acollida al professorat i alumnat nouvingut, la planificació d'activitats lúdiques i esportives dins i fora de l'escola per a aprendre a jugar i competir fomentant la interacció social amb la resta de la població, la revisió i el consens del reglament de règim intern, el treball a l'aula de les normes de convivència, la participació de les famílies en tallers i la realització de projectes per al treball de temes transversals que fomenten valors i actituds saludables. Totes les activitats programades per a fomentar la relació social i la cooperació, la unificació de criteris del professorat per a fer complir les normes i la participació de l'alumne per a buscar solucions als problemes, ha propiciat que tant alumnes com pares accepten més pacíficament les sancions i mesures correctores.

Torcuato Saavedra

President de la Confederació d'Associacions de Pares i Mares d'Alumnes de la Comunitat Valenciana «Gonzalo Anaya»

Només cal eixir al carrer i començar a caminar o seure per a observar la gent que passa. Veurem com es van succeint persones de sexe femení i masculí, de diferents edats, ètnies, estatures i formes de vestir, de diferent poder adquisitiu i, de segur, de diferents creences i formes de pensar. No seria necessari fer res si tan sols fórem uns espectadors de la vida i la nostra es desenvolupara en una bombolla aïllada de la resta del món, aïllada de la realitat. Però aquesta ens fa veritables actors, per tant, hem de conviure amb la varietat de persones que ens envolten, persones per a moltes de les quals nosaltres som també diferents. És necessari que ens eduquem per a conviure i la millor manera de dur a terme aquesta educació és des de l'escola, des de l'educació infantil. Educar per a la convivència és formar en la tolerància i en el respecte a la diversitat i és, per tant, la manera de facilitar que tots puguem compartir espais comuns sense que ningú discrimine ni resulte discriminat.

Luis Suñer

Professor de psicologia i pedagogia i membre de la xarxa Confluència-340

L'educació té un paper important per a afavorir el desenvolupament de la cultura que rebutja la violència, que pretén prevenir els conflictes de soca-rel, buscant solucions positives als grans desafiaments del món modern mitjançant el diàleg i la negociació, garantint a cadascú l'exercici de tots els drets per a participar plenament en la seua societat. Aquesta realitat planteja actuacions de millora de la convivència als centres educatius que afavorisquen la comunicació i les relacions interpersonals. Un primer pas és l'anàlisi global del conjunt de mesures que es donen per a l'atenció de l'alumnat per a tractar de donar resposta a la seua diversitat. Cal definir un pla de convivència que integre tota la comunitat educativa, que es faci d'una manera continuada i que siga un objectiu prioritari, tant des de la perspectiva de la prevenció com de la intervenció en la resolució de conflictes. I és ací que l'administració educativa ha d'assumir un paper fonamental de promoció de la convivència a través de la inspecció educativa.

PRIMER CICLE de PRIMÀRIA

ÀREA DE VALENCIÀ

Micalet

Valencià: llengua
i literatura

nous
llibres

Canyamel

Lectura i comprensió lectora

Calaixet

Quaderns de llengua

Primera aventura de Micalet: sense lectoescriptura (valencià, segona llengua)

nou
llibre

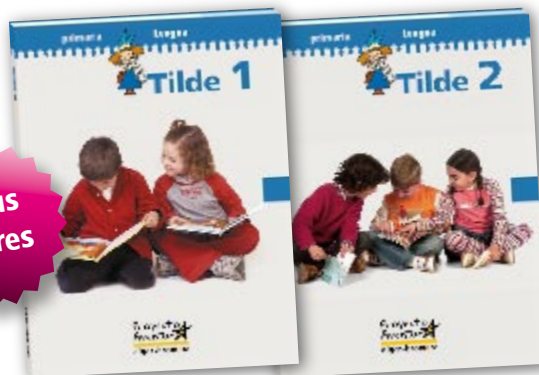

ÀREA DE CASTELLÀ

Tilde

Castellà: llengua
i literatura

nous
llibres

Regaliz

Lectura i comprensió
lectora en castellà

La escoba voladora de Tilde: sense lectoescriptura (castellà, segona llengua)

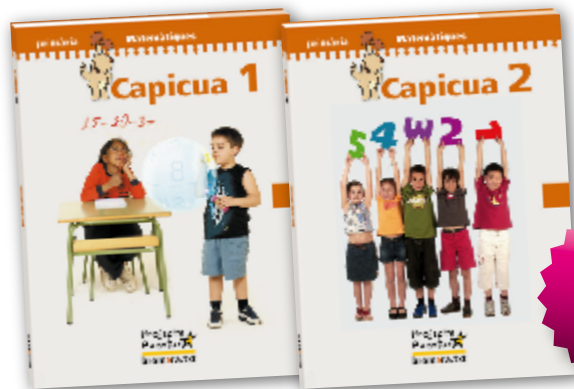
nou
llibre

Materials educatius per a l'escola valenciana

ÀREA DE MATEMÀTIQUES

Capicua
Matemàtiques

nous
llibres

Versió en castellà
**Capicúa,
Mochila de
matemáticas,
Natura**
coedita
algar·bromera

Calaixet de Matemàtiques i Mochila de Matemàtiques
Quaderns de matemàtiques

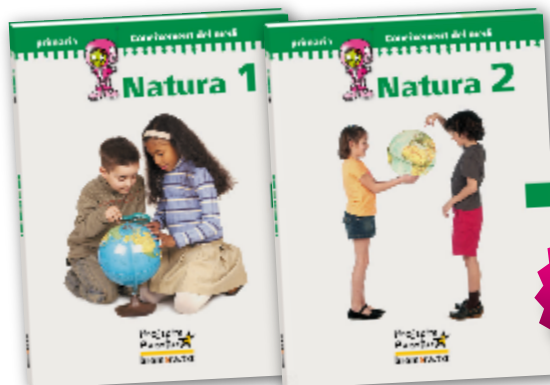

quaderns
de càlcul

ÀREA DE CONEIXEMENT DEL MEDI

Natura
Coneixement del medi natural, social
i cultural

nous
llibres

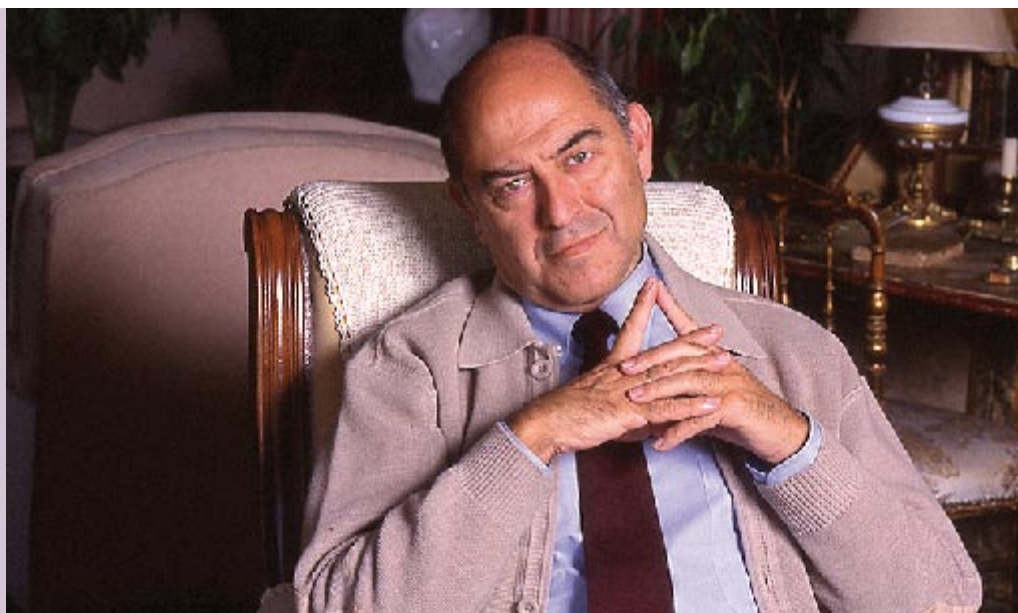

Projecte
Aventura
bromera.txt

José Antonio Marina,
filòsof, professor i assagista.

«L'escola hauria de recuperar la consciència de la seua influència social»

Dolors Palau

Catedràtic de filosofia en un institut madrileny, José Antonio Marina (Toledo, 1939) s'ha implicat des de la reflexió assagística, però també des de l'acció, a través del projecte *Movilización Educativa*, en la recerca de solucions consensuades als problemes de l'educació. Marina, ferm partidari d'una educació en valors, ha abordat els reptes de la convivència en alguns dels més de vint llibres que ha publicat i que l'han convertit en un dels pensadors espanyols més influents. Considera que l'escola ha de lluitar per a recuperar les forces, la consciència que pot canviar la societat.

El diagnòstic de José Antonio Marina sobre la qualitat de la convivència en els centres escolars no presenta un balanç nítid sinó que «varia molt», afirma, d'uns centres a uns altres. En qualsevol cas, està lluny d'assemblar-se al retrat que mostren sovint els mitjans de comunicació que, en la seua opinió, «han magnificat» el problema de la convivència escolar: «Crec que exageren les coses perquè posen en el mateix sac fenòmens diferents». Per al filòsof, l'equívoc es produeix en barrejar quatre elements que no són equiparables, que van des de la mala educació a la violència en les aules o el *bullying* passant per l'augment de la impulsivitat o la falta de disciplina, «el problema que més preocupa els professors». Marina observa que «els modals s'han tornat molt grollers» en tots els nivells de la nostra convivència –«n'hi ha prou a contemplar els crits, exabruptes i grosseries en els mitjans»– i s'ha registrat també un increment de conductes impulsives i hiperactives en xiquets i joves, però ha estat determinant el factor de la

Cal educar per a resoldre conflictes d'una manera intel·ligent, però no es tracta simplement de fomentar habilitats socials, sinó també de prendre'ns seriosament l'educació ètica

L'únic mètode que funciona per a millorar la convivència és implicar tots els actors educatius, des d'alumnes, professors i pares a conserges i personal d'administració. La tribu ha d'involucrar-se, perquè tots eduquem, volent o sense voler

violència: «No pareix que es done en més d'un 2-3% dels alumnes. Tampoc és molt freqüent l'agressió a professors. No obstant això, aquests casos, units als anteriors, provoquen una situació d'alarma en els centres educatius».

El filòsof i assagista, doctor honoris causa per la Universitat Politècnica de València, considera que els diferents problemes de convivència es visualitzen a través de les conductes en diversos escenaris. «Cada tipus de dificultat s'aprecia en un lloc. La falta de disciplina, en les aules. Els mals modes, l'acaçament, la violència fonamentalment en els corredors, patis, menjadors, i en el trajecte de l'escola a casa», assenyala. Entre un fenomen i l'altre hi ha, sosté, només un pas: «Una de les característiques de la mala convivència és la dificultat per a resoldre els problemes, i açò pot portar a la violència».

De la mateixa manera que defensa que «per a educar un xiquet cal la tribu sencera», Marina està convençut que «l'únic mètode que funciona per a millorar la convivència és implicar tots els actors educatius», des d'alumnes, professors i pares a conserges, personal d'administració i cafeteria, assistència social o policia municipal. «Tots són necessaris i han de treballar conjuntament. La mediació entre estudiants està donant molt bons resultats. És una eina més. Però tota la tribu ha d'involucrar-se, perquè tots eduquem, volent o sense voler», sentència.

Espill de la societat

L'autor d'*Aprender a conviure*, *Teoría de la inteligencia creadora* o *Ética para náufragos*, no mostra dubtes a l'hora d'afirmar que la convivència escolar ens torna la imatge de l'estat de la convivència familiar o social. «L'escola és –subratlla– un reflex de la societat. En altres moments, va tindre l'energia suficient per a canviar la societat, però en aquest moment se sent sense forces, aclaparada per la pressió ambient.» Tot i això, advoca per lluitar contra les actituds conformistes: «L'escola no és totpoderosa, però hauríem de recuperar la consciència de la nostra influència social».

Millorar la convivència passa, «per descomptat», per assumir que les relacions en qualsevol àmbit social resulten sempre complexes, així com per educar per a resoldre conflictes d'una manera intel·ligent, diu Marina. Incideix, però, que cal tindre en compte que no es tracta simplement de fomentar habilitats socials, «sinó també de prendre'ns seriosament l'educació ètica».

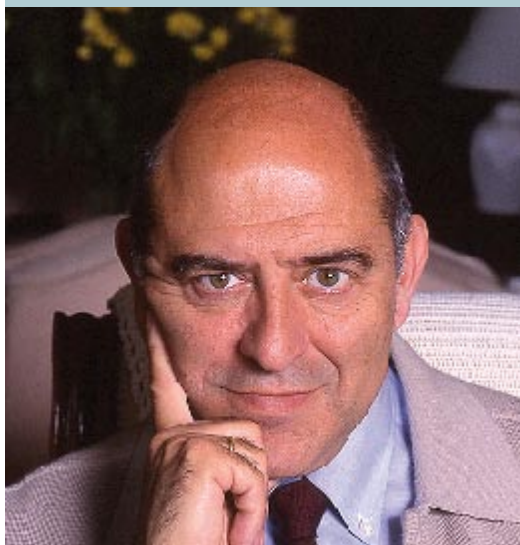
Marina creu que l'Observatori Estatal de Convivència Escolar, creat pel Ministeri d'Educació i Ciència, resultarà efectiu si s'encarrega de fomentar les mesures que els experts assenyalen com més eficaces. «Observar no és prou. Els professors necessiten sentir que tenen suport i els pares han de saber què fer», indica. Per a aconseguir-ho cal, en bona mesura, la col·laboració de totes les instàncies implicades, «reorganitzar millor les múltiples iniciatives» que hi ha. «En cada ciutat es duen a terme molts plans d'ajuda a l'educació. Les regidories d'educació, joventut, cultura, esports, família, benestar social, sanitat, s'ocupen d'això. I també les diputacions i les conselleries. La falta d'un pla d'actuació integral fa que es malbaraten mitjans.»

Educació per a la Ciutadania

Defensor de l'assignatura d'Educació per a la Ciutadania (EpC) –tot i reclamar que hauria d'haver-se iniciat en Primària amb uns continguts vinculats a l'afectivitat–, el filòsof i assagista considera fonamental l'aportació d'aquesta matèria a la millora de la convivència, ja que «permet tractar de manera

sistemàtica aquests temes, amb un temps i uns programes ben estudiats». Planteja, no obstant això, que «perquè resulte eficaç ha de convertir-se en una assignatura radial, és a dir, que siga des del centre des d'on parteixen els programes de col·laboració entre assignatures, amb els tutors, amb els departaments d'orientació i amb els pares». Marina treballa amb aquesta idea en un projecte

Educació per a la Ciutadania ha de convertir-se en una assignatura radial, és a dir, que siga des del centre des d'on parteixen els programes de col·laboració entre assignatures, amb els tutors, amb els departaments d'orientació i amb els pares

Els mitjans de comunicació han magnificat el problema de la convivència escolar perquè posen en el mateix sac fenòmens diferents

d'innovació educativa destinat a l'elaboració dels textos d'eixa assignatura: «Cada llibre tindrà tres versions diferents: el llibre de l'alumne, el llibre del professor i el llibre dels pares. Els pares han de saber el que estem ensenyant als seus fills i col·laborar amb nosaltres».

En uns centres que els darrers anys han viscut l'arribada d'alumnes d'unes altres cultures, el repte per a la convivència són cada vegada majors: «Augmenta la dificultat, sobretot si la integració dels immigrants no es fa de forma correcta. Cal cuidar molt el nivell lingüístic, que és una gran barrera. Després, deixar clar quins són els nostres valors ètics». També en aquest cas, assevera, l'assignatura d'EpC pot contribuir a obrir camins.

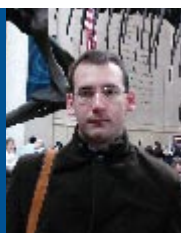
Mobilització en la xarxa

Aprofitant els avantatges de la xarxa, José Antonio Marina va posar en marxa fa més d'un any el projecte Movilización Educativa (www.movilizacioneducativa.net), a través del qual pretén abordar amb uns altres «conspiradors» les qüestions educatives que més preocupen la societat. Cada trimestre proposa tres o quatre temes importants per a la mobilització, planteja les línies bàsiques del problema i ofereix la bibliografia més rellevant. A partir d'ací s'obri un període per a recollir suggeriments i opinions que, si resulten d'interès, s'inclouen en un document final. Un dels primers temes que s'han tractat ha estat el de la violència escolar, que ha culminat amb la publicació d'un pla d'actuació que incorpora mesures de prevenció i actuació contra aquest fenomen. L'acollida del projecte, al que Cuadernos de Pedagogía ha dedicat un número monogràfic, ha sigut fins ara «molt bona». «Rebem moltes peticions de col·laboració. Espere que tot vaja en augment», assegura Marina.

Trobareu més informació sobre José Antonio Marina a la pàgina web www.joseantoniomarina.net.

La teua recomanació

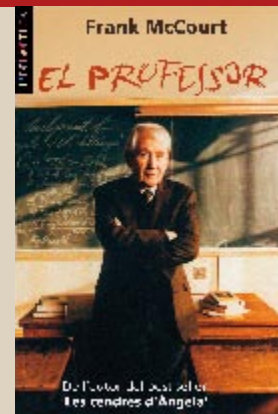
TXT ofereix aquest espai per als seus lectors perquè pugues recomanar llibres, pel·lícules, obres de teatre... que t'hagen resultat interessants per la seua relació amb l'educació i l'ensenyament. Si trobes algun llibre que creus que els teus companys de professió no s'haurien de perdre, conta'ns-ho per correu-e a txt@bromera.com o per correu postal a Revista TXT (Ap. de Correus 147, 46600 Alzira) indicant «Recomanació» en el sobre. Juntament amb el text on ens expliques per què t'ha agradat (2.000 caràcters aprox.), cal que adjuntes una fotografia de carnet i les dades personals (nom, cognoms, centre educatiu on treballes, adreça i telèfon). Si vols recomanar una pel·lícula, cançó, exposició... envia'ns un text que no supere els 500 caràcters. Els autors de les recomanacions publicades rebran un llibre de Bromera com a obsequi.

Vicent J. Climent,
del col·legi Sant Josep
Calassanç d'Algemesí,
ens recomana el llibre

El professor,
de Frank McCourt,
320 pàgs.
Bromera, 2006

El professor hauria d'esdevenir un llibre de capçalera, una lectura indefugible per a aquells que s'hi dediquen o que pretenen apropar-se a la tasca docent

Que té a veure amb nosaltres el relat de les experiències viscudes per un professor irlandès en diferents instituts i escoles de Nova York? Doncs tot i res. I a més, alhora.

El professor és una confessió a cor obert, tendra i àcida, irònica i sincera, sense embolcalls ni edulcorants. Però, sobretot, enganya i atrau per allò que té d'interpel·lació al lector. L'autor ens ofereix un mosaic ben trenat, tant en l'elaboració i concreció de cadascuna de les microhistòries que narra, com en la factura acurada del producte final.

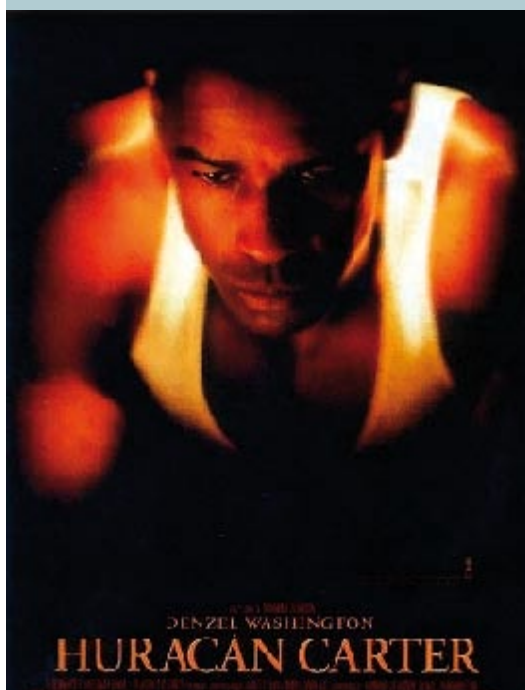
Mirall crític i autocrític de la docència ací i allí, adés i ara, aquesta novel·la hauria d'es-

devenir un llibre de capçalera, una lectura indefugible per a aquells que es dediquen a la tasca docent o que pretenen apropar-s'hi.

Aquesta aproximació paral·lela a la biografia d'un nen empenyat dels carrerons de Limerick, té però, inevitables punts de convergència amb el nostre quefer diari. Qui no s'ha sentit incòmode amb la burocràcia que inunda les aules? Qui no ha somniat una escola on els professors siguin guies i mentors, no caporals? Qui quan començava no pensava que ensenyar era senzillament explicar a la classe el que sabies i després fer-los proves i donar-los notes?

La realitat n'és ben distinta. Tant s'hi val què t'ha empès a ser professor: vocació, recerca de benestar, entorn familiar... una volta ho ets, tots som iguals. Et veus, com afirma McCourt, a les barricades, en un terreny de batalla, en un camp de joc, davant d'un circ de tres pistes farcit d'adolescents que et miren, escruten, jutgen... només hi ha una eixida, trencar la mampara de vidre que ens separa de l'alumnat.

Aquest llibre no presenta receptes màgiques ni consells infal·libles, tanmateix la seua atenta lectura proporcionarà ben segur algun motiu per encoratjar els professors i continuar perseverant.

Teresa Soler, mestra d'educació Primària,
ens recomana la pel·lícula *Huracán Carter*
(*The Hurricane*)

Un adolescent que acaba d'aprendre a llegir compra en un mercat de vell l'autobiografia del boxejador Rubin 'Huracán' Carter, escrita uns anys abans, des de la presó. Se sent tan atret per aquesta lectura que la comparteix amb les persones amb qui viu, i el llibre els canvia la vida. Més tard, el jovenet coneix personalment 'Huracán' i aquest li explica el gran poder de l'escriptura i la màgia de la lectura. Una pel·lícula extraordinària i una interpretació magnífica de Denzel Washington. A més, bona música i millor cançó de Bob Dylan.

projecte **ONA** Valencià: Llengua i Literatura

VALENCIÀ PRÀCTIC

Estudi del valencià
com a segona llengua

CALAIX

Quaderns pràctics
de llengua i de literatura

BEN VIN GUTS

Quaderns de valencià
per a immigrants

Optatives **eso**

**escola
valenciana
FEDERACIÓ
D'ASSOCIACIONS
PER LA LLENGUA**

vint anys de llibres

Edicions Bromera (www.bromera.com) és una editorial valenciana amb més de vint anys de dedicació al servei dels lectors i dels ensenyants. El seu catàleg ofereix una selecció del bo i millor de la literatura infantil, juvenil i d'adults, amb uns criteris amplis i plurals. A aquesta línia literària se suma l'edició de material lexicogràfic i educatiu. La seua oferta de llibres de text (www.bromeratxt.com), cada vegada més completa, abasta les diverses etapes educatives i proporciona un ampli ventall de possibilitats didàctiques.

Amb la revista TXT, **Bromera** ofereix als ensenyants informació sobre el món educatiu.

bromera i la lectura

A més de fer llibres, **Bromera** vol, sobretot, fer lectors. Amb aquest objectiu va impulsar la creació de la Fundació Bromera per al Foment de la Lectura (www.fundaciobromera.org), la qual patrocina cada any per fer possible un gran nombre d'activitats de potenciació i difusió de la lectura.

bromera solidària

Bromera, conscient del seu paper en la societat, col·labora econòmicament amb diverses entitats socials i culturals, en especial amb Metges Sense Fronteres (www.msf.es), organització humanitària distingida amb el Premi Nobel de la Pau, i amb la Federació Escola Valenciana (www.fev.org), a fi de contribuir a la promoció de la nostra llengua i fer possible una escola valenciana de qualitat.

bromera i el medi ambient

Bromera, respectuosa amb el nostre entorn, imprimeix els llibres en paper ecològic EFC blanquejat sense clor. Així mateix, el paper que consumeix té la certificació FSC, que assegura que la cel·lulosa prové d'explotacions forestals controlades que respecten els valors ecològics i socials i el desenvolupament sostenible dels boscos (www.fsc-spain.org).

A més a més, **Bromera** contribueix a la sostenibilitat del planeta Terra amb mesures ecològiques que asseguren un aprofitament de l'energia i amb l'ús de plaques d'energia solar fotovoltaica.

servei bromera d'atenció a centres docents:

ZONA NORD

Manolo Ibáñez
Tel. 607 926 026
atencionnord@bromera.com

ZONA CENTRE B

Eva Ibáñez
Tel. 671 088 338
atencioncentreb@bromera.com

ZONA SUD B

Xuso Ferrer
Tel. 615 308 264
xuso@bromera.com

ZONA CENTRE

Josep Moreno
Tel. 629 210 147
atencioncentre@bromera.com

ZONA SUD

Amèlia Garcia
Tel. 654 231 444
atenciosud@bromera.com

DISTRIBUÏDORS DE LLIBRE DE TEXT

Alacant
LA TERRA LLIBRES
Tel. 965 110 192
Sagitari, 4
03006 Alacant
tierra@xpress.es

València i Castelló
GEA LLIBRES
Tel. 961 665 256
Carrer G - nau 6
46190 Riba-roja
gea@xpress.es

DISTRIBUÏDORS DE LLIBRES DE LECTURA

Alacant
LA TERRA LLIBRES
Tel. 965 110 192
Sagitari, 4
03006 Alacant
tierra@xpress.es

València i Castelló
SENDRA-MARCO
Tel. 961 590 841
La Taronja, 16
46210 Picanya
sendra@sendramarco.com

Polígon Industrial 1 • 46600 Alzira • Tel. 962 402 254 • Fax 962 403 191 • www.bromera.com • txt@bromera.com

materials educatius
per a l'escola valenciana
bromera.txt